

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 342 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhridin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиник Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
Botirova Jumagul Chori qizi	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
Kaypova Gulnara Muratbaevna	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
Davletova Hamida Xasan qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
Fayzullayev Ermat Majidovich	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich</i>	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
<i>Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi</i>	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatonova, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi</i>	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
<i>Xushbokov Oybek Uralovich</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
<i>Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi</i>	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
<i>Akmalova Farida Dilmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
<i>To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
<i>Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi</i>	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'zni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
<i>Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
<i>G'ulomova Oychehra No'monjon qizi</i>	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari.....	321
<i>G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
<i>Iroda Isroilova</i>	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
<i>Yuldoshev Khaydarbek</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
<i>Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.</i>	

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING LUG'AT BOYLGINI RIVOJLANTIRISHDA LINGVOPEDAGOGIK YONDASHUVNING NAZARIY- METODOLOGIK ASOSLARI

Allayarova Sojida Umirzakovna

Nordik Xalqaro Universiteti mustaqil tadqiqotchisi,
ISFT instituti Psixologiya va pedagogika kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirish masalasi lingvopedagogik yondashuv asosida tahlil qilingan. Lug'at boyligini rivojlantirish maqsadga yo'naltirilgan pedagogik jarayon sifatida qaralib, uning nazariy-metodologik asoslari yoritilgan. Tadqiqot natijalari asosida lingvopedagogik model hamda pedagogik shart-sharoitlar asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: lug'at boyligi, boshlang'ich ta'lim, lingvopedagogik yondashuv, pedagogik metodologiya, nutqiy rivojlanish.

Abstract: This article analyzes the theoretical and methodological foundations of developing vocabulary among primary school students based on a linguo-pedagogical approach. Vocabulary development is considered a purposeful pedagogical process. A linguo-pedagogical model and pedagogical conditions for effective vocabulary development are substantiated.

Key words: vocabulary development, primary education, linguo-pedagogical approach, pedagogical methodology, speech development.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретико-методологические основы развития словарного запаса учащихся начальных классов на основе лингвopedagogического подхода. Развитие словарного запаса интерпретируется как целенаправленный педагогический процесс. Обоснованы лингвopedagogическая модель и педагогические условия эффективного развития словарного запаса.

Ключевые слова: словарный запас, начальное образование, лингвopedagogический подход, педагогическая методология, речевое развитие.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida boshlang'ich sinf o'quvchisining nutqiy rivojlanishi va lug'at boyligini shakllantirish masalasi alohida ilmiy-pedagogik ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, ta'lim mazmunining kompetensiyaviy yondashuv asosida qayta ko'rib chiqilishi o'quvchilarda muloqot qilish, fikrni aniq ifodalash, matn bilan mustaqil ishlash kabi ko'nikmalarni erta bosqichdan rivojlantirish zaruratini yanada kuchaytirmoqda. Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchining nutqiy faoliyati shakllanadigan, so'z boyligi jadal o'sadigan hamda til orqali tafakkuri tizimli ravishda rivojlanadigan muhim davr hisoblanadi. Mazkur bosqichda lug'at boyligining yetarli darajada shakllanmasligi keyingi ta'lim bosqichlarida o'qish savodxonligi, yozma nutq, fanlararo muloqot va ijtimoiy moslashuv jarayonlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

An'anaviy ta'lim amaliyotida lug'at boyligini oshirish asosan takrorlash, yodlash va izohlash kabi usullar bilan cheklanib qolmoqda. Bu esa o'quvchining faol nutqiy tajribasini, shaxsiy ma'no hosil qilish jarayonini hamda ijodiy fikrlashini to'liq ta'minlamaydi. Shu nuqtayi nazardan lug'at boyligini rivojlantirishda pedagogik metodologiyaga tayangan, maqsadli, tizimli va shaxsga yo'naltirilgan yondashuv zarur bo'lib qolmoqda.

Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirish jarayoni lingvopedagogik yondashuv asosida tahlil qilinib, uning nazariy va metodologik asoslari ochib beriladi. Asosiy e'tibor lug'atni rivojlantirishni pedagogik jarayon sifatida loyihalash, ta'lim maqsadlari, mazmuni, metodlari va natijalarining o'zaro bog'liqligini asoslashga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot pedagogik metodologiya ustuvorligi asosida olib borildi. Lug'at boyligini rivojlantirish lingvistik jarayon emas, balki, avvalo, maqsadli pedagogik faoliyat sifatida qaraldi. Tadqiqot quyidagi metodologik yondashuvlarga tayanadi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv. Boshlang'ich sinf o'quvchisi tilni tayyor shaklda qabul qiluvchi emas, balki uni shaxsiy tajribasi asosida o'zlashtiruvchi subyekt sifatida qaraladi. Lug'at boyligini rivojlantirish o'quvchining individual nutqiy imkoniyatlari, qiziqishlari va faolligiga tayangan holda tashkil etiladi. Kompetensiyaviy yondashuv. Lug'at boyligi bilim sifatida emas, balki kommunikativ, kognitiv va ijtimoiy kompetensiyalarning tarkibiy qismi sifatida talqin qilinadi.

Ushbu yondashuvda so'zlarni bilish emas, balki ularni turli ta'limiy vaziyatlarda qo'llay olish asosiy ahamiyat kasb etadi. Faoliyatga asoslangan yondashuv. Lug'at boyligi o'quvchining nutqiy faoliyati jarayonida, ya'ni gapirish, o'qish, yozish va muhokama qilish orqali rivojlanadi. Shu sababli ta'lim jarayonida interaktiv, ijodiy va muloqotga asoslangan metodlar ustuvor ahamiyat kasb etadi. Lingvopedagogik yondashuv. Ushbu yondashuv tilni pedagogik maqsadlarga xizmat qiluvchi vosita sifatida qarab, lingvistik mazmunni ta'lim maqsadlari, metodlari va natijalari bilan integratsiya qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirish jarayoni tasodifiy yoki faqat til materialini ko'paytirish bilan cheklanmasligi lozim. Aksincha, ushbu jarayon pedagogik jihatdan loyihalashtirilgan, maqsadli va tizimli faoliyat sifatida tashkil etilgandagina yuqori samara beradi. Lingvopedagogik yondashuv asosida lug'at boyligini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik model tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqildi va u boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirish jarayonini tashkil etishda nazariy-amaliy asos sifatida xizmat qiladi. Mazkur model o'zaro uzviy bog'liq bo'lgan maqsadli, mazmunli, faoliyatli va natijaviy bloklarni qamrab oladi. Modelning maqsadli blokida ta'limning asosiy yo'nalishi sifatida o'quvchining faol nutqiy faoliyatini rivojlantirish orqali uning lug'at boyligini sifat va miqdor jihatdan oshirish belgilanadi. Ushbu maqsad kompetensiyaviy yondashuv asosida aniqlanib, o'quvchining muloqot qilish, o'z fikrini izchil va tushunarli ifodalash, turli xil matnlar bilan mustaqil ishlash qobiliyatlarini shakllantirishni nazarda tutadi. Bu jarayonda lug'at boyligi alohida bilim sifatida emas, balki nutqiy, kognitiv va ijtimoiy kompetensiyalarning muhim tarkibiy qismi sifatida talqin etiladi.

Mazmunli blok lug'at boyligini rivojlantirishga qaratilgan ta'limiy materiallarning tizimli ravishda tanlanishi va tashkil etilishini o'z ichiga oladi. Unda mavzuli so'zlar tizimi, badiiy hamda ilmiy-ommabop matnlar, shuningdek, o'quvchining kundalik hayotiga yaqin bo'lgan vaziyatlarga mos nutqiy birliklar asosiy manba sifatida xizmat qiladi. Ta'lim mazmuni o'quvchilarning yosh xususiyatlari, psixik rivojlanish darajasi va bilish imkoniyatlarini hisobga olgan holda bosqichma-bosqich murakkablashtirilib boriladi, bu esa lug'at boyligini mexanik yodlash emas, balki ongli ravishda o'zlashtirish imkonini yaratadi. Faoliyatli blokda o'quvchilarning lug'at boyligini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik faoliyat shakllari va metodlari belgilanadi. Unda muloqotga asoslangan mashqlar, ijodiy xarakterdagi topshiriqlar, matnni tahlil qilish va qayta ishlashga qaratilgan ishlar, shuningdek, rolli o'yinlar hamda turli vaziyatli mashqlar keng qo'llaniladi. Mazkur faoliyat turlari o'quvchilarni nutqiy jarayonga faol jalb etib, so'z boyligini amaliy nutq faoliyati orqali rivojlantirishga xizmat qiladi.

Natijaviy blokda esa o'quvchilarning lug'at boyligining rivojlanganlik darajasi aniq pedagogik ko'rsatkichlar asosida baholanadi. Bunda o'quvchining faol va passiv lug'at hajmi, so'zlarning ma'nolarini to'g'ri anglashi va qo'llay olishi, og'zaki hamda yozma nutqda so'z boyligidan samarali foydalanish darajasi asosiy mezon sifatida belgilanadi. Ushbu ko'rsatkichlar lug'at boyligining nafaqat miqdoriy, balki sifat jihatdan ham o'sishini aniqlash imkonini beradi. Tadqiqot natijalari lingvopedagogik yondashuv asosida yuqori samaraga erishish uchun muayyan pedagogik shart-sharoitlarni ta'minlash zarurligini ko'rsatdi. Jumladan, ta'lim jarayonida o'quvchining faol ishtirokini ta'minlash, lug'at ustida ishlashni barcha o'quv fanlari mazmuniga integratsiya qilish, nutqiy faoliyatni rag'batlantiruvchi ijobiy ta'limiy muhit yaratish hamda o'qituvchining metodik tayyorgarligini muntazam ravishda oshirib borish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu shart-sharoitlar ta'minlangan taqdirda, boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirish jarayoni tizimli va samarali tashkil etiladi.

Olingan natijalar boshlang'ich ta'lim amaliyotida lug'at boyligini rivojlantirish masalasiga pedagogik nuqtayi nazardan yondashish zarurligini tasdiqlaydi. Agar mavjud tadqiqotlarda lug'at boyligi ko'proq lingvistik yoki psixolingvistik kategoriya sifatida tahlil qilingan bo'lsa, mazkur tadqiqotda u ta'limiy faoliyat natijasi sifatida qaraladi. Shuningdek, tadqiqot natijalari lug'at boyligini rivojlantirishga qaratilgan ish faqat ona tili darslari bilan cheklanib qolmasligi, balki barcha o'quv fanlari doirasida so'z boyligini rivojlantirishga xizmat qiluvchi pedagogik vazifalarni belgilash maqsadga muvofiq ekanini ko'rsatadi. Lingvopedagogik yondashuv o'qituvchidan an'anaviy "tushuntiruvchi" roldan chiqib, ta'lim jarayonini loyihalovchi va tashkil etuvchi subyekt sifatida faoliyat yuritishni talab etadi, bu esa boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirish pedagogik jihatdan maqsadli va tizimli tashkil etilgan ta'lim jarayonini talab etadi. Lingvopedagogik yondashuv ushbu jarayonda samarali metodologik asos bo'lib, o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirish, so'zlarni ongli o'zlashtirish va ularni turli nutqiy vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Lug'at boyligini rivojlantirish ta'lim mazmuni, qo'llanilayotgan metodlar va kutilgan natijalarning o'zaro uyg'unligida ta'minlanib, ayniqsa, muloqotga asoslangan, faol metodlardan foydalanish o'quvchilarning nutqiy rivojlanish sur'atini jadal-lashtiradi. Shu bilan birga, ushbu yondashuvni ta'lim amaliyotiga izchil joriy etish boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarning kommunikativ salohiyatini rivojlantirishga hamda ularni keyingi ta'lim bosqichlariga puxta tayyorlashga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения. – М.: Педагогика, 1996.
2. Выготский Л. С. Мышление и речь. – М.: Лабиринт, 2005.
3. Леонтьев А. А. Психоллингвистика. – М.: Смысл, 2003.
4. Зимняя И. А. Педагогическая психология. – М.: Логос, 2004.
5. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса. – М.: Педагогика, 1982.
6. Raximov S. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent: "O'qituvchi", 2018.
7. Safarova N. Nutqni rivojlantirish metodikasi. – Toshkent: "Fan", 2020.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.